

**EKONOMICZNE UWARUNKOWANIA
ROZWOJU SEKTORA
ROLNO-ŻYWNOŚCIOWEGO
I OBSZARÓW WIEJSKICH
W POLSCE W LATACH 2004-2030**

**STUDIA
I MONOGRAFIE**

**ISSN 0239-7102
ISBN 978-83-7658-881-0**

190

WARSZAWA 2021

**EKONOMICZNE UWARUNKOWANIA
ROZWOJU SEKTORA
ROLNO-ŻYWNOŚCIOWEGO
I OBSZARÓW WIEJSKICH
W POLSCE W LATACH 2004-2030**

Redakcja naukowa:

dr hab. Marek Wigier, prof. IERiGŻ-PIB

dr Wioletta Wrzaszcz

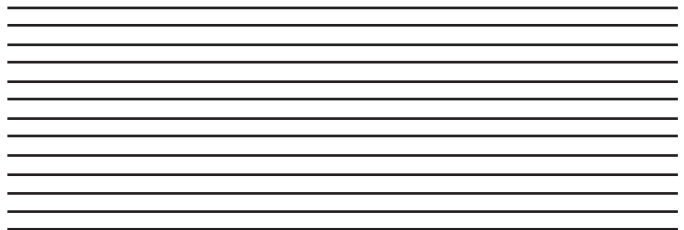
**STUDIA
I MONOGRAFIE**

ISSN 0239-7102

ISBN 978-83-7658-881-0

190

WARSZAWA 2021

Prof. dr hab. Stanisław Kowalczyk (ORCID nr 0000-0002-5052-3462),
dr hab. Barbara Chmielewska, prof. IERiGŻ-PIB (ORCID nr 0000-0003-1609-4809),
dr hab. Julian Krzyżanowski, prof. IERiGŻ-PIB (ORCID nr 0000-0001-6418-154X),
dr hab. Mariola Kwasek, prof. IERiGŻ-PIB (ORCID nr 0000-0002-3691-1733),
dr hab. Marek Wigier, prof. IERiGŻ-PIB (ORCID nr 0000-0001-5134-2295),
dr inż. Zbigniew Floriańczyk (ORCID nr 0000-0002-3954-1547),
dr inż. Bożena Karwat-Woźniak (ORCID nr 0000-0003-2503-5181),
dr Konrad Prandacki (ORCID nr 0000-0002-1576-5677),
dr Wioletta Wrzaszcz (ORCID nr 0000-0003-2485-3713)
są pracownikami Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowego
Instytutu Badawczego.

Prof. dr hab. Szczepan Figiel (ORCID nr 0000-0001-6058-427X)
oraz dr Aleksandra Pawłowska (ORCID nr 0000-0001-8964-3624)
są byłymi pracownikami Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowego Instytutu Badawczego.

Recenzent

Prof. dr hab. Alina Sikorska

Korekta

Barbara Walkiewicz

Redakcja techniczna

Leszek Ślipki

Projekt okładki

Leszek Ślipki

ISBN 978-83-7658-881-0

Nakład 220 egz. Ark. wyd. 10,56

*Wydawca: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowy Instytut Badawczy, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa,
tel.: (22) 50 54 518; e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl; <http://www.ierigz.waw.pl>
Skład, łamanie i druk: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, tel. (22) 50 54 685;
e-mail: dw@ierigz.waw.pl*

Spis treści

Dr hab. Marek Wigier, prof. IERiGŻ-PIB; dr Wioletta Wrzaszcz

Wstęp..... 5

Dr hab. Julian Krzyżanowski, prof. IERiGŻ-PIB; dr Konrad Prandecki

1. Wpływ globalnych trendów rozwojowych oraz procesów integracyjnych na zmiany w rolnictwie i na obszarach wiejskich	9
1.1. Wprowadzenie.....	9
1.2. Uwarunkowania globalne	10
1.3. Procesy integracyjne w Europie i na świecie a rolnictwo	14
1.4. Zmiany rolnictwa w Rosji i na Ukrainie.....	19
1.5. Podsumowanie.....	23
Bibliografia.....	25

Prof. dr hab. Szczepan Figiel

2. Procesy organizacyjnej i cenowej integracji rynków.....	27
2.1. Wprowadzenie.....	27
2.2. Wybrane aspekty teoretyczne integracji rynków rolnych i żywnościowych	28
2.3. Integracja rynków rolnych i żywnościowych w ujęciu empirycznym.....	36
2.3.1. Integracja w wymiarze organizacyjnym	36
2.3.2. Integracja w wymiarze cenowym	39
2.4. Wpływ cyfryzacji na funkcjonowanie i integrację rynków rolnych i żywnościowych w perspektywie 2030.....	43
2.5. Podsumowanie.....	47
Bibliografia.....	48

Dr Aleksandra Pawłowska

3. Substytucyjność renty ekonomicznej i renty politycznej w polskim sektorze rolnym	51
3.1. Wprowadzenie.....	51
3.2. Koncepcja renty ekonomicznej i politycznej	53
3.3. Skala substytucyjności renty ekonomicznej i politycznej w polskim rolnictwie	54
3.4. Pogoń za rentą w perspektywie do 2030 roku.....	64
3.5. Podsumowanie.....	66
Bibliografia.....	67

Dr hab. Barbara Chmielewska, prof. IERiGŻ-PIB; dr Zbigniew Floriańczyk

4. Przyczyny i tendencje zróżnicowania dochodów oraz poziomu życia na wsi.....	69
4.1. Wprowadzenie.....	69
4.2. Dochody podstawowym determinantem poziomu życia	70
4.2.1. Poziom, zmiany i relacje dochodów według grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych.....	71
4.2.2. Dysparytet dochodowy ludności wiejskiej i miejskiej.....	73
4.2.3. Struktura dochodów ze względu na źródła pochodzenia	75

4.3. Poziom życia mieszkańców wsi.....	77
4.3.1. Stopień i zakres realizacji potrzeb wymiernym wskaźnikiem poziomemu życia.....	78
4.4. Warunki mieszkaniowe i infrastruktura na obszarach wiejskich	80
4.5. Subiektywna ocena sytuacji ekonomicznej i społecznej gospodarstw domowych.....	83
4.5.1. Wyniki badań ankietowych subiektywnej oceny sytuacji materialnej i jakości życia w wybranych gminach wiejskich i miejskich.....	86
4.6. Perspektywy poprawy poziomu życia na wsi	95
4.7. Podsumowanie.....	97
Bibliografia.....	99

Dr hab. Mariola Kwasek, prof. IERiGŻ-PIB; prof. dr hab. Stanisław Kowalczyk

5. Tendencje w konsumpcji żywności w Polsce.....	101
5.1. Wprowadzenie.....	101
5.2. Globalizacja gospodarki a konsumpcja.....	102
5.3. Poziom i tempo wzrostu gospodarczego.....	104
5.4. Ceny towarów i usług konsumpcyjnych.....	105
5.5. Kursy walut.....	107
5.6. Sytuacja na rynku pracy	109
5.7. Dochody gospodarstw domowych.....	110
5.8. Wydatki gospodarstw domowych.....	113
5.9. Spożycie żywności w gospodarstwach domowych.....	115
5.10. Realizacja zaleceń żywieniowych przez mieszkańców miast i wsi.....	120
5.11. Docelowy model konsumpcji żywności.....	122
5.12. Podsumowanie.....	123
Bibliografia.....	124

Dr inż. Bożena Karwat Woźniak

6. Uwarunkowania strukturalne rozwoju rolnictwa rodzinnego.....	127
6.1. Wprowadzenie.....	127
6.2. Materiał źródłowy, założenia metodologiczne i cel opracowania.....	130
6.3. Zasoby gruntów rolnych i ich rozmieszczenie.....	133
6.4. Zmiany stosunków własności ziemi rolniczej.....	139
6.5. Zmiany w strukturze obszarowej i procesy koncentracji ziemi rolniczej	142
6.6. Zróżnicowanie regionalne w strukturze obszarowej indywidualnych gospodarstw rolnych i zaawansowaniu procesów koncentracji ziemi.....	148
6.7. Przeobrażenia w potencjale ekonomicznym	150
6.8. Zróżnicowanie regionalne struktury ekonomicznej indywidualnych gospodarstw rolnych.....	153
6.9. Przeobrażenie w strukturze indywidualnych gospodarstw według natężenia kontaktów z rynkiem produktów rolnych i ich uwarunkowanie.....	155
6.10. Podsumowanie.....	161
Bibliografia.....	164
Aneks statystyczny	171